

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/246279,Katarzyna-Adamow-Julian-Kulski-Prezydent-Warszawy-miedzy-okupacja-a-konspiracja.html>
18.08.2026, 11:02

Katarzyna Adamów: Julian Kulski. Prezydent Warszawy między okupacją a konspiracją

W czasie okupacji niemieckiej stolica miała swojego wyjątkowego, ale prawie zapomnianego dziś bohatera, który wykazał się wielką odwagą i poświęceniem. Julian Kulski znalazł się na stanowisku, na którym odpowiedzialność była ogromna, a możliwości działania niezmiernie ograniczone.

[II RP Julian Kulski](#)

18.08

Po aresztowaniu prezydenta Stefana Starzyńskiego, to on, aż do wybuchu Powstania Warszawskiego, sprawował pieczę nad okaleczonym miastem.

Julian Spitosław Kulski urodził się 5 grudnia 1892 w Warszawie. W latach 1914-1917 służył w Legionach Polskich. Służbę w międzywojennym Wojsku Polskim zakończył w stopniu kapitana, z orderem *Virtuti Militari* na piersi.

14 lutego 1935 r. został mianowany na stanowisko wiceprezydenta m.st. Warszawy i przez kolejne lata był zastępcą prezydenta Stefana Starzyńskiego.

Po agresji Niemiec na Polskę, jako komendant cywilny Obrony Przeciwlotniczej i członek Komitetu Obywatelskiego przy dowództwie Armii „Warszawa”, koordynował działania związane z obroną stolicy. Niestety, pomimo heroicznej postawy stołecznego magistratu, Warszawa upadła.

Więzień ratusza

27 października 1939 roku do gmachu ratusza przy Placu Teatralnym weszli funkcjonariusze Gestapo, którzy wyprowadzili z gabinetu prezydenta Starzyńskiego. Jeszcze przed aresztowaniem Starzyński wydał Kulskiemu dyspozycje, by ten kontynuował ich wspólną misję. Za zgodą delegata Rządu RP na Kraj – Cyryla Ratajskiego – oraz przedstawicieli Polskiego Państwa Podziemnego i rządu na uchodźstwie, Kulski przejął obowiązki prezydenta.

Od 28 października 1939 r. zaczął sprawować oficjalnie funkcję komisarycznego burmistrza Warszawy. Od tej pory pełnił w zasadzie podwójną rolę – administratora, który podlegał okupantowi i wykonywał jego rozkazy, oraz polskiego prezydenta, który współpracował z podziemiem i wspierał obywateli.

Miasto, mimo że okaleczone, nadal musiało być administrowane. Musiały działać szpitale, wodociągi, komunikacja, elektrownie czy służby sanitarne. Trzeba było rozdzielać żywność, organizować pomoc i reagować na codzienne potrzeby mieszkańców. Dlatego Julian Kulski zdecydował się na współpracę z ludźmi reprezentującymi państwo, które niszczyło jego miasto i mordowało mieszkańców. Musiał wykonywać ich polecenia, a nawet sygnować własnym nazwiskiem rozporządzenia okupanta. W końcu też musiał zachować pozory normalnego funkcjonowania administracji, kiedy tej normalności nie było.

Magistrat jako schronienie

Kulski przeznaczał fundusze z miejskiej kasy na rzecz konspiracyjnej armii, wydawał też karty

żywieniowe. Dzięki niemu wielu członków państwa podziemnego miało prawdziwe lub fikcyjne zatrudnienie w ratuszu.

Kulski miał przekonać niemieckiego starostę Warszawy Ludwiga Leista, że wojenne zniszczenia spowodowały utratę ewidencji ludności i konieczne jest jej odtworzenie. Dzięki temu można było legalnie wystawiać nowe dokumenty, zatwierdzane przez niemiecką administrację. Gwarantowało to bezpieczeństwo przed aresztowaniem podczas łapanki czy przed wywiezieniem na roboty przymusowe do Niemiec, a fikcyjne etaty pozwalały wielu osobom legalizować pobyt w Warszawie i ukrywać prawdziwą działalność.

Fałszowanie dokumentów nie uszło uwadze Niemców. Postanowili polskie dowody osobiste zastąpić „kenkartami”. Zlecieli ich wykonanie... Zarządowi Miejskiemu. Nawet niemieccy fachowcy nie potrafili odróżnić dokumentów fałszywych od prawdziwych. W ten sposób dokumenty otrzymały dziesiątki tysięcy osób. Jednym z najbardziej znanych przypadków był dowódca ZWZ-AK, gen. Stefan Rowecki „Grot”, który zatrudniony został pod nazwiskiem Józefa Sokołowskiego jako strażnik w Gazowni Miejskiej, a potem w Wydziale Ewidencji Ludności.

[Czytaj artykuł Katarzyny Adamów *Julian Kulski. Prezydent Warszawy między okupacją a konspiracją* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

II Rzeczpospolita

Artykuł

Julian Spitosław Kulski – fotografia z akt sprawy ewidencyjno-operacyjnej (fot. z zasobu AIPN)